

Vážený pane/paní,

dovoluji si Vás oslovit jménem dědiců Stefana Hellera, kteří podali nárok na umělecká díla prostřednictvím Úřadu pro řešení holocaustových nároků (HCPO) při Ministerstvu finančních služeb státu New York. Spolupracujeme s dědici Stefana Hellera (dále jen „Dědici“) na nalezení a navrácení uměleckých děl z jeho rozsáhlé sbírky, která byla ztracena v důsledku pronásledování nacisty.

Náš úřad byl založen v červnu 1997 státem New York s cílem poskytovat bezplatnou pomoc obětem holocaustu a jejich dědicům při získávání aktiv, která byla ztracena, ukradena nebo „prodána“ pod nátlakem v období nacistického pronásledování před a během druhé světové války. HCPO úspěšně pomohl původním vlastníkům a současným držitelům uloupeného umění dosáhnout vzájemně přijatelného řešení prostřednictvím otevřených diskusí o historii vlastnictví ztracených objektů.

Jako vládní agentura se spoléháme na morální přesvědčení, jak je uvedeno v platných mezinárodních principech týkajících se nacisty konfiskovaného umění. Během našeho výzkumu jsme se z Vašich webových stránek dozvěděli, že se v Muzeu a galerii v Hranicích nachází alespoň jedno umělecké dílo ze sbírky Stefana Hellera. Domnívám se, že naše kolegyně Jana Jirásková, ředitelka Dokumentačního centra pro převody kulturních statků obětí druhé světové války, již kontaktovala pana Suchánka ohledně rodiny Hellerových a byla informována, že sbírka obsahovala nejméně tři malby.

Abych Vám přiblížil pevné odhodlání Dědiců získat zpět umělecká díla, která kdysi patřila Stefanu Hellerovi, dovoluji si poskytnout osobní a historické souvislosti o jeho životě.

Stefan Heller se narodil 12. dubna 1898 v Hranicích a vedl rodinnou textilní továrnu S. Hellera vdova a syn v Hranicích, kde žil se svou rodinou. Tento velmi prosperující podnik založil v roce 1869 Stefanův dědeček Max Heller a jeho výrobky se prodávaly nejen v Československu, ale i na Blízkém východě a v Asii. Tovární areál zahrnoval přádelnu, tkalcovnu, rozsáhlé sklady a prádelnu. Stefan Heller a jeho manželka Luise (Louise) Hellerová, rozená Strossová (5. února 1904 – 11. února 1988), měli dvě dcery: Heidi (Hedwig) (17. listopadu 1933 – 26. února 2014) a Eleonoru (Eleonore) (28. července 1935 – 19. ledna 2016). Stefan, stejně jako jeho rodiče, byl vášnivým sběratelem umění a starožitností.

Po německé okupaci Československa a anexi Čech a Moravy v březnu 1939 byla továrna arizována a její řízení převzal vládou jmenovaný správce (Treuhänder) Karl Juratsch. Vzhledem k tomu, že továrna byla zabavena nacisty, Stefan Heller si uvědomil, že nebude schopen zajistit bezpečí své rodiny. Koncem dubna 1939 proto pod záminkou rodinné dovolené uprchl s manželkou a dcerami do Itálie. Krátce poté byl dům rodiny Hellerových předán správci a v prosinci 1939 proběhla dražba jejich majetku. Podle výpovědí zástupce gestapa pana Trauba a Karla Juratsche „nejcennější předměty patřící Židu Hellerovi již byly předány muzeu“ ještě před dražbou.

Osud sbírky umění zůstal dlouho neznámý, s výjimkou dvou děl, která byla rodině po válce navracena – portrét Stefana Hellera a zátiší. Podle rodinné tradice se podařilo domácím zaměstnancům tato dvě díla ukrýt a po válce je rodině vrátit. Přestože se Stefan Heller snažil získat svou továrnu zpět, v roce 1948 byla znárodněna a rodina nikdy neobdržela žádnou kompenzaci za uměleckou a starožitnou sbírku od německé ani české vlády.

Jak jistě víte, vlády i odborná veřejnost v oblasti umění si uvědomují nutnost řešení problematiky umění uloupeného během holocaustu. To bylo jasně vyjádřeno na Washingtonské konferenci o majetku obětí holocaustu v roce 1998, která stanovila jedenáct principů („Washingtonské principy“) pro řešení otázky odcizeného umění. Česká republika tyto

principy schválila a zavázala se k identifikaci uměleckých děl, která byla mezi lety 1933 a 1945 konfiskována, uloupena nebo prodána pod nátlakem nacistického režimu, a k jejich navrácení původním vlastníkům či jejich dědicům.

Jeden z Washingtonských principů uvádí:
„Pokud lze identifikovat předválečné vlastníky uměleckých děl, která byla zabavena nacisty a dosud nebyla navrácena, nebo jejich dědice, měly by být podniknuty kroky k dosažení spravedlivého a spravedlivého řešení, přičemž se uznává, že se toto řešení může lišit v závislosti na okolnostech konkrétního případu.“

V roce 2009 byly Washingtonské principy potvrzeny Terezínskou deklarací o majetku obětí holocaustu a souvisejících otázkách.

Vzhledem k protiprávnímu zabavení umělecké sbírky Stefana Hellera během nacistické okupace Československa a v souladu s výše uvedenými principy žádá HCPO Vaši spolupráci při restituci tří děl umění dědicům Stefana Hellera, kteří jsou jeho přímými potomky. Mezi dědice patří vnoučata Glenn a Claudia Reedovi (děti Heidi Reedové, rozené Hellerové), Francesca Lucka, rozená Bizzarro (dcera Eleonory Bizzarro, rozené Hellerové), a pravnoučata Andrew a Rebecca Reedovi (děti zesnulého Evana Reeda, syna Heidi Reedové). Andrea Bizzarro, druhá dcera Eleonory Bizzarro, se svých práv vzdala ve prospěch své sestry Francescy Lucky.

HCPO v současnosti rovněž spolupracuje s paní Pavlou Obrovskou z Moravské galerie v Brně na finalizaci návratu čtyř obrazů ze sbírky Stefana Hellera, přičemž galerie se aktivně podílí na hledání spravedlivého řešení, které ctí historii rodiny.

Věřím, že prostřednictvím otevřeného a přímého dialogu můžeme tuto záležitost úspěšně vyřešit. Těším se na Vaši odpověď a spolupráci.

S úctou,
[Vaše jméno]